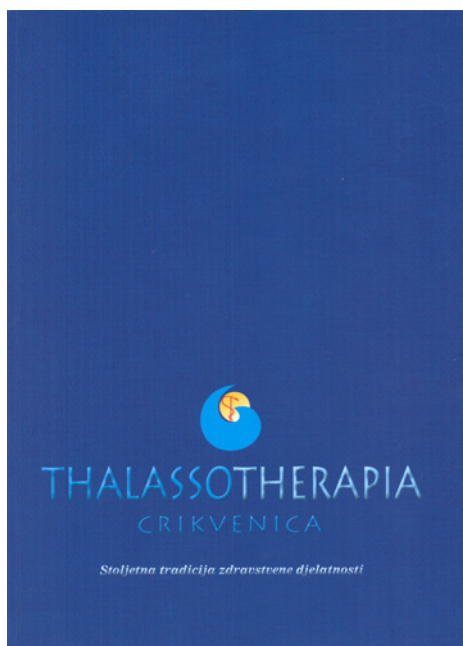

Andrea Car, Crikvenica profesorica hrvatskog jezika,
zaposlena u Turističkoj zajednici grada Crikvenice

**Car, Andrea,
Thalassotherapia Crikvenica
– Stoljetna tradicija zdravstvene djelatnosti,
Adamić, Rijeka – Crikvenica, 2009.**

Povodom obilježavanja 40 godina organizirane djelatnosti *Thalassotherapije* Crikvenica početkom 2009. godine objavljena je monografija pod nazivom *Thalassotherapia Crikvenica - Stoljetna tradicija zdravstvene djelatnosti*. Potrebno je napomenuti da na lokaciji današnje *Thalassotherapije* zdravstvena djelatnost datira još od 1910. godine, kada je Čehinja Marie Steyskalová osnovala *Češku koloniju*, lječilište za boležljivu češku i slovačku djecu, a od 1968. *Thalassotherapia* djeluje u obliku u kakvome je i danas. Ustanova je jedan od kreatora zdravstvenoga turizma i svjedok da je Crikvenica već početkom prošloga stoljeća bila prepoznata kao mjesto čija netaknuta priroda, pogodna klima i mikroklima te čist zrak i more jamče izvrsne rezultate u liječenju i rehabilitaciji oboljelih.

Što se samog koncepta knjige tiče, na početku je prikazan kratak povijesni i turistički razvoj Crikvenice, s naglaskom na zdravstvenome turizmu, kako bi se поближе upoznalo čitatelja

s uvjetima njezinoga razvoja u gospodarskome, povijesno-kulturnome i društvenome smislu. Brojni su stručnjaci već rano ukazivali na crikveničke prednosti i potencijale: povoljan geografski položaj, iznimno zdravu i blagu mediteransku klimu s istodobnom prisutnošću planinskih i morskih zračnih struja, čist zrak i more, veliki broj sunčanih sati i prirodne ljepote. Tako je sveučilišni profesor matematike u Beču i Grazu, dr. Johannes Frischauf već 1891. godine objavio prvi stručni turistički vodič Crikvenice u pisanom obliku i na njemačkom jeziku pod nazivom *Klimatischer Curort und Seebad Crikvenica*, odnosno *Klimatsko lječilište i morsko kupalište Crikvenica*, a u njemu je skrenuo pažnju na prednosti koje naša obala pruža u odnosu na svjetska morska kupališta, prije svega iznimno povoljnu klimu i mikroklimu. Jedan od najcjelovitijih turističkih vodiča o Crikvenici napisao je 1906. godine kotarski liječnik, dr. Roko Joković, a u njemu je pisao o klimi, indikacijama i kontraindikacijama bolesti, ljekovitim metodama te prevenciji i rehabilitaciji bolesnih stanja. Doktor Joković preporučuje Crikvenicu kao zimsko klimatsko lječilište, prvenstveno za liječenje bolesti dišnih organa, srca i krvnih žila, živčanog sustava, skrofuloze, anemije, rahitisa, pretilosti, dijabetesa i reumatizma mišića i zglobova. Društvo za unapređenje i poljepšavanje Crikvenice i okolice osniva 1900. godine u Crikvenici meteorološku stanicu, koja s redovitim radom započinje 1. travnja 1901. godine, a ubraja se među tri najstarije u našoj zemlji. Sve do Prvoga svjetskog rata Crikvenica se propagirala kao zimsko klimatsko lječilište, osobito pogodno za liječenje bolesti dišnih organa, srca i krvnih žila te živčanog sustava, a 25. ožujka 1906. godine proglašena je klimatskim lječilištem i morskim kupalištem.

Zatim su navedene okolnosti stvaranja *Thalassoterapije*, koje su specifične, prvenstveno zbog početnog odvijanja zdravstvene djelatnosti u dvjema paralelnim ustanovama - Zavodu za talasoterapiju u sklopu Hotela *Therapia* (1960. – 1967.) te Zavodu za talasoterapiju djece *Primorka*, bivšoj *Češkoj koloniji*. U svrhu što boljeg i detaljnijeg tumačenja, napisana je kronologija promjena u nazivu Ustanove. Prvu ustanovu na spomenutoj lokaciji osnovala je već spomenuta Čehinja Marie Steyskalová, a zvala se Češka kolonija (1910-1948), zatim je od 1949. do 30. travnja 1952. tu bio Dom djece iz Egejske Makedonije, od 1953. do 1957. Oporavilište za rekonvalescentnu djecu Primorka, a 1960. prof. dr. Karlo Pansini s pedijatrijske klinike u Zagrebu osniva Dječje klimatsko lječilište Primorka, koje pod tim imenom djeluje do 1963. Dr. Anton Šercer i dr. Ivo Padovan, profesori zagrebačkoga Medicinskog fakulteta, 15. travnja 1960. godine u Hotelu *Therapia* osnovali Zavod su za talasoterapiju odraslih, u kojem se stacionarno ili ambulantno provodila prevencija i rehabilitacija kroničnih i akutnih oboljenja uha, grla te gornjih i donjih dišnih putova, a od početka ga je uspješno vodio otorinolaringolog dr. Stanko Jurdana. Zavod je radio cijele godine, na raspolaganju je imao bazen s toplom morskom vodom,

inhalatorij za individualnu i grupnu aerosolterapiju, jonozon i vlažne inhalacije, gimnastičku dvoranu, malu operacijsku salu s traheobronhoskopijom, elektroterapije, masaže, eudermiju, a za dijagnostiku su služili rendgen, audiometar, hematološki laboratorij i alergološko testiranje. Reforme i financijska ograničenja u zdravstvu, ukidanje klimatskog čimbenika te nagli pad broja pacijenata doveli su 1967. godine do spajanja Zavoda za talasoterapiju Crikvenica i Dječje bolnice za alergijske bolesti Primorka u jedinstvenu bolnicu pod nazivom *Thalassotherapie Crikvenica*, bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa s dva odjela, odjelom za djecu i odjelom za odrasle, a novonastala ustanova započinje s djelovanjem u siječnju 1968. godine. Od 1980. se medicinska djelatnost u Thalassoterapiji Crikvenica odvija kroz četiri odjela: Odjel za otorinolaringologiju, Dječji odjel, Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju te Odjel za internu medicinu i pulmologiju. Od 1998. do danas naziv je *Thalassotherapie Crikvenica* - Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-Goranske županije. *Thalassotherapie* 1987. godine postaje znanstveno-nastavna baza riječkoga Medicinskog fakulteta, a od 1. siječnja iste godine automatska meteorološka stanica u krugu *Thalassoterapije* svakih deset minuta bilježi podatke o temperaturi zraka i mora, tlaku zraka, vlazi, brzini i smjeru vjetra, količini oborina i globalnom zračenju sunca. Devedesetih je godina bolnica bila jedno od prvih utočišta u Crikvenici za prognanike i izbjeglice iz ratom zahvaćenih područja te su u njoj liječeni i rehabilitirani brojni ozlijeđeni civili i sudionici Domovinskoga rata. Ustanova se neprestano proširuje novim zdravstvenim sadržajima, ulaže se u izobrazbu i usavršavanje zdravstvenih djelatnika. Smještajni kapacitet čini 330 kreveta raspoređenih po objektima Dalmacija, Istra, Ružmarinka, Smiljka i Lovorka. U sklopu bolnice nalazi se i kapelica sv. Blaža za vjerske potrebe pacijenata, otvorena 2005. godine te polivalentna dvorana koja je multimedijalno opremljena za seminare i razne skupove, a može prihvatiti do sto korisnika.

Najvažniji, središnji dio knjige, nazvan *Thalassotherapie Crikvenica - jučer, danas, sutra*, prikazuje razdoblje nakon ujedinjavanja dvaju talasoterapijskih zavoda, a glavninu sadržaja sačinjava razvoj svakoga od 4 pojedina odjela: Odjela za otorinolaringologiju, Dječjeg odjela, Odjela za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju i Odjela za pulmologiju i internu medicinu te njihova međusobna zavisnost, suradnja liječnika i medicinskoga osoblja, metode liječenja i najvažnije indikacije nekada i danas. Otorinolaringološka je služba započela djelovati još 1960. godine, kada je osnovan Zavod za talasoterapiju od raslih u prostoru Hotela *Therapia*. Već se krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina prošloga stoljeća uviđa povezanost i utjecaj bolesti gornjih dišnih putova na tok i razvoj bolesti donjih dišnih putova, i obrnuto pa se, kao prvi takav pristup liječenju u bivšoj Jugoslaviji, primjenjuje načelo jedinstvenog dišnog puta. Koncept da se dišni trakt ne može dijeliti doveo je

do uske suradnje otorinolaringologa, pulmologa i pedijatra te specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije. U terapiju se, radi poboljšanja funkcije respiratorne muskulature i zaštite plućne funkcije, uvodi fizikalna terapija laringoktomiranih pacijenata, a od 1980. i hidroterapija te rekreativno plivanje u bazenu, jedinstvena metoda koja se i danas u Hrvatskoj primjenjuje jedino u Thalassoterapiji Crikvenica. Od 1993. godine svake se godine 2. veljače, na Sv. Blaža, zaštitnika osoba oboljelih od bolesti grla, održava stručni skup na kojem sudjeluju laringoktomirane osobe iz Hrvatske i inozemstva (Austrija, Italija, Slovenija). Današnji Dječji odjel nastao je pedesetih godina prošloga stoljeća na osnovi saznanja o Crikvenici kao izvrsnom bioklimatskom centru te pogodnom turističkom središtu. Odjel je preuređen i nadograđen 2002. godine, od tada se može u njemu smjestiti sedamdesetak djece od dojenačke dobi do osamnaest godina, a roditelji koji žele biti s djetetom mogu boraviti u hotelskom smještaju ustanove. Od 2004. godine u Thalassoterapiji djeluje područno odjeljenje Osnovne škole Zvonka Cara Crikvenica, tako da školska djeca za vrijeme liječenja ne gube kontinuitet u nastavi. Začetke i primjenu metoda fizikalne medicine i rehabilitacije nalazimo u pretečama današnje ustanove. Naime, već se u oporavilištu za rekonvalescentnu djecu Primorka provodilo liječenje i rehabilitacija prvenstveno oboljenja dišnih putova, neurodermitisa, juvenilnog reumatoidnog artritisa te stanja nakon preboljelog polyomielitisa, a tada se zapošljava i prvi fizioterapeut. U Zavodu za talasoterapiju odraslih u sklopu Hotela Therapia kao konzilijarni liječnik radio je specijalist fizijatar iz Kliničkoga bolničkog centra Rijeka, a samostalni Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju osnovan je 1977. godine. Formiranje odjela za internu medicinu započelo je 1978. godine. Na Pulmološko-internom odjelu provedena je postoperativna rehabilitacija pacijentice nakon prve izvedene transplantacije pluća u Hrvatskoj. U liječenju i rehabilitaciji plućnih bolesnika provodi se multidisciplinarni pristup, a terapijski tim sačinjavaju pulmolog, kardiolog, alergolog, otorinolaringolog, fizijatar te viši fizioterapeut i medicinska sestra. U sklopu Odjela za pulmologiju i internu medicinu djeluje i hematološko-biokemijski laboratorij, koji je nastao 1967. godine. U nastavku knjige prikazana je sadašnjost, točnije temeljne značajke poslovanja Ustanove, trenutni uvjeti na tržištu, konkurencija, odnosno poslovno okruženje, zatim poslovna strategija i ciljevi poslovanja, planirane aktivnosti za ostvarivanje ciljeva, prikaz kapitalnih ulaganja i planirana kapitalna ulaganja u budućnosti, a na samome kraju popis svih nekadašnjih i sadašnjih zaposlenika. U knjizi se nastojalo sačuvati, oživjeti i objektivno prikazati davne događaje te odati priznanje zaslužnim pojedincima koji su desetljećima oblikovali i gradili bogatu tradiciju *Thalassoterapije* Crikvenica te tako osigurali zdravlje, kvalitetniji i produktivniji život brojnim generacijama.